

Tatár Balázs János

nyolcélekép^p_ben

Néhány elő-szó:

A kubizmus, mint az avantgárd festészet egyik kiemelkedő irányzata önmagáról vallotta, hogy képes a kockából egymástól különálló tereket felépíteni. Kubusokra bontotta ezt a teret, melyet először lerombolt, megnézte a különféle perspektívákból, majd egy *félkész művet* hozott létre. Többen azt tartották a korabeli művészettörténészek közül, hogy a kubizmus nem is létezett, mert semelyik képe nem készült el. Később, a második világháború után kezdték el ezeket a nagy méretű képeket egyre behatóbban és elismertebben vizsgálni, sok kritikusként kerültek elő utólagosan olyan jegyzetei, melyekben ezeket már dicsérte, nagyra tartotta. Természetesen, mint ahogy az a legtöbb avantgárd mozgalomnál is tapasztalható, a kubizmus is rövid élettartamú volt, aktívan 1908-1913 között létezett, a Függetlenek Szalonja és az Őszi Szalon kiállításain sikerült bemutatkoznia. Legkiemelkedőbb alkotóitól válogattam, mikor versciklusomhoz alapanyagot kerestem. Hogyan lehet (és egyáltalán: lehet-e?) a képzőművészet ezen izgalmas ágát leírni, megírni, át- és újraírni? Jean Metzinger írta Pablo Picassóról 1910 őszén *Megjegyzések a festészetben* című írásában: „Semmi értelme lefesteni valamit, amit le is lehet írni.” Ma ez talán így hangozhatna: Semmi értelme leírni valamit, amit le is lehet festeni.

A magyar nyelvten sok mindenben korlátozni igyekszik az embert, ahogy a festészetben az ecset és a festékanyagok is. Az alábbi nyolc rövid verssel szeretném felhívni a figyelmet arra, hogy ezeket a gátakat nem szükségképpen kell ledönteni. Voltaképpen: nem fontos észrevenni őket.

Nulladik él:

ahogy a kockának tizenkét éle van
 ugyanúgy nincs a gömbnek
 ezért a kocka az alaptest
 a nő és férfi sokszögeiből épülhet fel

Első él:

(George Braque: Hegedű és paletta 1909)

„*geometriai alapelemekké redukál*”

/Louis Vauxcelles/

hangjegyek az egyenes vonalán
axiomatikus válasz nincs
miért is volna
egyenesek a hangjegyek vonalán

Harmadik él:

(Juan Gris: Párizsi házak 1911)

„*a város a tér újraszervezésének motívuma*”

/Irina Vakar/

mátrixokban való
tökéletes idomok
érzékek és ízlés nélkül
nem többek
mint ódon faajtók

Negyedik él:

(Pablo Picasso: Három nő 1907-1908)

„*mindent egybevetve, elég rémisztőek voltak*”

/Gertrude Stein/

a vonalakból kigombolkozni
négy mínusz egy
kettő plusz egy
egy nem egyenlő eggyel
mikor a *definícióm* sérül

Ötödik él:

(Fernand Léger: Aktok az erdőben 1909-1910)

„*a végletekig akartam vinni a térbeliséget*”

/Fernand Léger/

előjelváltáshoz
az indukció törvénye
színváltáshoz
csupán egy paletta
szükségeltetik

Hetedik él:

(Pablo Picasso: Gyümölcsöstál és kenyér, asztalon 1908-1909)
„külön-külön találta meg a maga egyéni kalandját”
/Pablo Picasso/

csúszás a matematika
gömböknek különteret adni
a hasáb sokszínűsége felér
néhány leértékelt szárazkenyérrel
(70%)

Nyolcadik él:

(Juan Gris: Szivarozó 1913)
„valamennyi képmező egyenrangú”
/Werner Hofmann/

kocka lehet
a definícióktól függetlenül
egy gömb

ugyanez visszafelé
nem érvényesül
mert a definíciókon
kívül rekedünk
(ez lehet egy definíció)

Tizenegyedik él:

(Robert Delaunay: A torony függöny mögött 1910)
„a színek fejezik ki a rendet”
/Robert Delaunay/

pozíciók a rendszerben
iksz és ipszilon
hogy többet ne mondjak
(mondanék többet is)

Tizenkettedik él:

(Jean Metzinger: Uzsonna 1911)
„a profilból látszó modell mindkét füle”
/Albert Gleizes/

törött csésze
egyenlő